

Українська народна гра –
джерело знань та засіб виховання

Українські народні ігри – неоціненний духовний спадок минулих поколінь, скарбниця культурних традицій, давніх обрядів, національного колориту, побуту та моралі. Гра супроводжує все дитяче життя, наповнює його радісними емоціями, дивами пізнання світу, відкриттями власної особистості та історії і звичаїв народу. У чому полягає цінність народної гри? Розглянемо її не тільки як дитячу забавлянку, а й як вагомий виховний та навчальний ресурс. Саме на цей важливий фактор звертав увагу письменник Василь Довжик: «Та й хитра ж штука, оця народна гра! Ви думали - такі собі пустощі, ... а вона, ота забавка, - мистецтво. А вона має свій погляд на людину, батьківщину, добро, уявлення про тебе і світ. Бо мистецтво - це метод пізнання себе і світу, а гра записала в собі і закодувала в генах дії не лише народні знання, а нас із вами, наш національний характер».

Народна гра має оздоровче, освітнє та виховне значення.

Народні забавлянки – це поєднання гри, дії та тексту (коротенький віршик або пісенька гумористично-жартівливого змісту).

Сорока-білобока

Сорока-білобока
На припічку сиділа.
На припічку сиділа,
Кашу варила. *(злегка лоскочемо долоньку дитини - "варимо кашу")*

Ложкою мішала,
Гостей частувала.
Зайчисі дала -
вона воду набирала, *(загинаємо безіменний палець)*

Лисиці дала -
вона дрова рубала, *(загинаємо середній палець)*

Білочці дала -
вона зерно молола, *(загинаємо вказівний палець)*

Тільки хижому вовкові
На дала вона нічого: *(беремо великий палець, трясемо),*

- Ти води не набирав!
Ти дровець на рубав!
Ти зернята не молов!
А нині з ложкою прийшов?
То й бувай собі здоров,
Утікай до лісу знов! *(легенько смикаємо за великий палець)*

Варіанти пальчикових забавлянок

Перший пальчик — наш дідусь,
Другий пальчик — то бабуся,
Третій пальчик — наш татусь,
А четвертий — то матуся,
А мізинчик — наш малюк,
Він сховався тут.

Спечем, спечем хлібчик дітям на обідчик.
Найбільшому — хліб місити,
А тобі — воду носити,
А тобі — в печі палити,
А тобі — дрова рубати,
А малому — замітати.
Тільки хліба напекли — танцювати почали.

Куй, куй, чобіток,
Подай, бабо, молоток.
Не подаси молотка,
Не підкую чобітка,
Молоток срібленький,
Чобіток золотенький.

Чуки, чуки, чуки, чук.
Наловив дід щук,
А бабуся плотву — годувати дівчорі,
А бабуся карасиків — годувати Тарасиків.
А бабуся окунків — годувати молодців.

Забавлянки – важливий елемент встановлення контакту «дорослий - дитина».
Рекомендуємо батькам.

Роль забавлянок: створення позитивного настрою, терапевтична дія, ознайомлення з народним побутом, виховання працелюбності.

Народні рухливі ігри

Жмурки. За допомогою лічилки обирають Водія.

Варіанти лічилок

*За горами, за лісами стоїть бочка з пирогами.
Раз, два, три – то жмурити будеш ти!*

*Сітка, вітка, дуб, дубки. Повставали козаки.
Шабельками брязь – вийди, князь!*

*Котилася торба з великого горба,
А в тій торбі хліб-паляниця.
Кому доведеться, той буде жмуритися.*

Потім Водію зав'язують очі хустинкою, виводять на середину кімнати або майданчика і звертаються до нього з такими словами:

- Водій, Водій! На чому стоїш?
- На бочці.
- Що в бочці?
- Квас!
- Лови курей, а не нас!

Водій починає ловити, кого з гравців спіймає, той і стає наступним Водієм.

А ми просо сіяли (прапервісна веснянка)

- А ми просо сіяли, сіяли.
Ой, дід-ладо, сіяли, сіяли.	- А чим же вам вилоптать, вилоптать?
Ой, дід-ладо, вилоптать, вилоптать.
- А ми просо вилопчем, вилопчем,
Ой, дід-ладо, вилопчем, вилопчем.	- А ми коней випустим, випустим.
Ой, дід-ладо, випустим, випустим.

А ми коней виловим, виловим,
Ой, дід-ладо, виловим, виловим.

Відео гри: <https://www.facebook.com/watch/?v=1677174625836555>

Караоке: <http://surl.li/ousrp>

Можливість ознайомити вихованців з українськими народними віруваннями та обрядами, розповісти про прадавніх слов'янських богів.

<https://spadok.org.ua/davni-viruvannya/bohynya-lada>

Лада – богиня любові, злагоди, гармонії, світового порядку, благополуччя. Богиня весни, кохання, щасливого подружнього життя. Верховна Рожаниця і Берегиня. Архетип великої Богині-Матері. Дружина верховного Бога-Сварога. Словом «ладо» давні слов'яни називали своїх наречених, дружин. Майже у всіх слов'янських мовах зберігся вираз «lada/ladna» - красуня. (Валерій Войтович. Міфи та легенди давньої України)

Дощик (обрядова пісня). Обирають ведучого-кашовара. Він з горщиком і дерев'яною ложкою стає в центрі, ходить по колу і «варить кашу, вимішує її ложкою». Діти, взявшись за руки, ходять навколо нього і примовляють:

- Іди, іди, дощику, зварим тобі борщику у новому горщику.

Тобі каша, а нам – борщ, щоб густіший ішов дощ.

Потім діти зупиняються, а кашовар із заплученими очима прямує до них і обирає нового кашовара, віддає йому горщик, не відкриваючи очей. Коли гра набридає, діти промовляють:

- Дощику, дощику, перестань! Ми поїдем на баштан,

Та візьмемо диньку, усім по шматочку, а тобі – ціленьку!

Потім всі розбігаються, підстрибуючи на одній нозі.

Роль рухливих ігор: створення позитивного настрою, фізичне загартування, розвиток мовлення, збагачення словникового запасу, ознайомлення з українськими віруваннями та обрядами.

Народні рухливі дидактичні ігри

Довгоносий журавель (вивчаємо шиплячі звуки). Перед початком гри за допомогою лічилки діти обирають Журавля:

- Джинджик, джинджик, джинджирички.
На джинджику черевички, жакеточка, шапочка.
Добрий вечір, дівчаточка та хлоп'яточка.
Раз, два, три-вийди ти.

Після цього діти стають у коло, посередині якого стоїть Журавель. Діти ходять по колу, водять хоровод і співають пісню:

- Унадився журавель, журавель до бабиних конопель, конопель...

Дитина-Журавель ходить у середині кола на носках, високо піднімаючи ноги, махаючи руками, як крилами, потім зупиняється і присідає, ніби їсть коноплі. Діти співають:

- Сякий-такий журавель, журавель, сякий-такий довгоносий,
Сякий-такий журавель, журавель, такий-такий довгоногий,
Конопельку поїдає ...

Діти зупиняються, тупають ногами, показують, який довгоносий і довгоногий журавель і як він поїдає коноплі (при цьому присідають). Далі промовляють:

- А я того журавля уловлю, уловлю,
Сіттю крила обів'ю, обів'ю...
Щоб він більше не літав, не літав,
Конопельки не щипав, не щипав...

У цей же час діти підводяться, роблять кілька кроків до центра й на слово «уловлю» нахиляються, ніби ловлять, а Журавель, помахуючи крилами, «перелітає» з однієї частини кола в іншу. Журавель літає в колі, а діти, стоячи на місці, приплескують і притупують. Після закінчення пісні усі кажуть «киш», плещуть у долоні і злегка нахиляються до Журавля, ніби женуть його, і Журавель вилітає з кола.

Караоке: <https://www.youtube.com/watch?v=fj5SUwITlg4>

Фізкультхвилинка: <https://www.youtube.com/watch?v=MQgbFtbWLUs>

Навчальне відео: <https://www.youtube.com/watch?v=BRrqzeIvtAk>

Роль рухливих дидактичних ігор: створення позитивного настрою, фізичне загартування, відпрацювання координації рухів, збагачення словникового запасу, розвиток мовлення, оволодіння вимовою звуків.

Народні ігри - неоціненний скарб, який дістався нам у спадок від наших прашурів. Вони є могутнім джерелом виховного впливу та всебічного розвитку дітей. Український

народознавець Василь Скуратівський радив: «Для того, щоб це животворне джерело не замулювалося, не згасали його пульсуючі водограї, котрі повсякчас погамовують духовну спрагу, приносять нам радість і здоровий дух, мусимо бути ревними оберігачами наших кращих народних традицій, серед яких уособне місце посідають дитячі ігри і яким відведена самою природою виняткова роль у вихованні наших дітей».